

Lapsiystävällinen kunta -nykytilan kartoitus valmistui – rakenne- ja prosessi-indikaattoreiden tulokset

Seinäjoella toteutettiin vuoden 2021 aikana Lapsiystävällinen kunta -työn nykytilan kartoitus. Tavoitteenamme oli selvittää lapsiystävällisyyden ja lapsen oikeuksien toteutumisen nykytilaa Seinäjoen kaupungissa sekä paikantaa kehittämiskohteita.

Nykytilan kartoitus pohjautui kolmeen eri osa-alueeseen: lasten ja nuorten kokemustietoon, mallin indikaattorikysymyksiin sekä valtakunnallisiin tulosindikaattoreihin, jotka kertovat lasten hyvinvoinnin tilasta. Nykytilan kartoituksen tuloksien pohjalta laaditaan toimintasuunnitelma. Toimintasuunnitelmaan nousee niitä heikoimmat tulokset saaneita osa-alueita, jotka haluamme ottaa kehittämistyömme tavoitteeksi tulevan kahden vuoden toimintakaudelle.

Rakenne- ja prosessi-indikaattoreiden tulokset

Nykytilan kartoituksen indikaattorikysymyksiin vastattiin itsearvointina. Tietoja kerättiin kaupungin eri toimialoilta sekä Seinäjoen seurakunnalta ja Mannerheimin lastensuojeluliiton Pohjanmaan piiriltä. Rakenne- ja prosessi-indikaattorit on jaettu viiteen eri teemaan: lapsen oikeudet kunnan rakenteissa, yhdenvertaisuus, lapsen etu, oikeus elämään ja kehittymiseen sekä osallisuus. Vähiten kehitettävää arvioitiin olevan tasolle 3-4 arvioituissa indikaattoreissa (38 %), joista nämä viisi saivat parhaimmat arviot:

- Kunnan viestintä edistää lapsen oikeuksien näkymistä ja toteutumista.
- Kunta varmistaa, että jokaisella lapsella, (myös esim. vähävaraisen perheen lapsella sekä lapsella, jolla on vamma) on mahdollisuus harrastuksiin ja mielekkäseen vapaa-aikaan.
- Etsivää nuorisotyötä ja muita matalan kynnyksen tukipalveluja nuorille (esim. Ohjaamo) toteutetaan kunnassa jatkuvina toimintamuotoina.
- Kunnan lastenneuvoloiden terveydenhoitajien henkilöstömitoitus on suositusten mukainen (enintään 340 lasta / kokopäivätoiminen terveydenhoitaja).
- Lasten ja nuorten kanssa työskentelevät aikuiset ja lasten kasvuympäristöt edistävät lasten vertaissuhteita ja varmistavat, ettei yksikään lapsi jää yksin.

Enemmän kuitenkin löytyi kehitettävää. Suurin osa, 47 %, 45 indikaattorista arvioitiin tasolle 2, 16 % tasolle 1. Kehittämiskohteita löytyi jokaisesta viidestä teemasta. Niitä käsitellään seuraavissa kappaleissa teemoittain.

Lapsen oikeudet kunnan rakenteissa ja yhdenvertaisuus

Lapsen oikeuksien toteutuminen ja lapsiystävällisyys tulisi olla kirjattuna kaupunkistrategiaan, jolloin se ohjaa kaikkea kaupungin toimintaa. Nykyisessä kaupunkistrategiasamme lapsiystävällisyys ja lasten hyvinvoinnin edistäminen on mainittuna, mutta siinä

ei viitata lapsen oikeuksiin eikä avata lasten erityistä asemaa. Lapsen oikeudet tulisi saattaa myös osaksi Seinäjoen kaupungin perehdytysohjelmia. Kaupungin viranhaltijat, työntekijät, luottamushenkilöt ja keskeiset sidosryhmät tulisi perehdyttää lapsen oikeuksiin. Tällä hetkellä työntekijöille ja luottamushenkilöille tarjotaan mahdollisuutta perehtyä ihmis- ja lapsenoikeuksiin, mutta ne eivät ole osa perehdytysohjelmia. Myös lasten ja nuorten parissa työskenteleville tulisi jatkuvasti tarjota täydennyskoulutusta lapsen oikeuksista.

Seinäjoen kaupungin viestintä edistää lapsen oikeuksien näkymistä ja toteutumista. Viestinnän saavutettavuuteen ja esteettömyyteen on panostettu. Lapsille ja lapsiperheille on suunnattu viestintää ja lapsiperheiden palvelut on koottu helposti löydettäväksi kaupungin verkkosivuille. Meillä on kuitenkin vielä paljon työtä syrjinnänvastaisessa kuntalaisviestinnässä. Seinäjoen kaupungin markkinointiviestinnän tulisi edistää moninaisuuden näkymistä arjessa ja pyrkiä siten vaikuttamaan asenteisiin.

Lapsen etu

Lapsen edun ensisijaisen huomioon ottamisen ja toteuttamisen tueksi on laadittu ohjeistuksia joillakin Seinäjoen kaupungin toimialoilla. Ohjeistuksien tulisi olla aktiivisesti käytössä kaikilla toimialoilla, kaikissa yksittäistä lasta koskevissa hallinnollisissa päätöksissä. Seinäjoella ei vielä tehdä lapsivaikutusten arviointia, eikä sen toteuttamiseksi ole laadittu ohjeistuksia. Myöskään lapsibudjetointia ei vielä hyödynnetä, eikä varojen käyttöä lapsiin seurata poikkihallinnollisesti.

Oikeus elämään ja kehittymiseen

Seinäjoella toteutuu yhteisöllinen opiskeluhoito oppilas- ja opiskelijahuoltolain edellyttämällä tavalla, mutta henkilöstöresurssit eivät kaikilta osin ole riittävät. Seinäjoen kaupungin esi- ja perusopetuksen yhteinen opiskeluhoitosuunnitelma ei vielä toteudu jokaisessa yksikössä. Lasten oikeudet kattaviin terveys- ja mielenterveyspalveluihin tulisi taata tasavertaisesti kaikille lapsille, myös ns. paperittomille lapsille. Lastensuojelussa tulisi toimia niin, että työntekijän ja lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen, nuoren, perheen ja muiden lapselle läheisten tai asiaan osallisten välillä on mahdollisuus jatkuvaan ja luottamukselliseen vuorovaikutukseen. Nyt työntekijän ja asiakkaan välistä vuorovaikutusta haastaa liian suuri työntekijäkohtainen asiakasmäärä erityisesti lapsiperheiden sosiaalipalveluissa, eikä asiakkaan kanssa ennätetä riittävän pitkäjänteiseen vuorovaikutukseen ja työskentelyyn. Lapset ja lapsen etu tulisi aina huomioida myös aikuisille tarkoitetuissa palveluissa, kuten mielenterveys- ja päihdepalveluissa silloin, kun asiakkaalla on lapsia. Tämä toteutuu osassa palveluistamme, esim. päihdepalveluissa otetaan huomioon perhe kokonaisuutena.

Seinäjoki kuuluu Kohti hiilineutraalia kuntaa -verkostoon ja kaupunki on sitoutunut Kuntien energiatehokkuussopimukseen. Perusopetuksella on kestävän kehityksen ohjelma.

Seinäjoen seurakunta toteuttaa kirkon ympäristödiplomin tavoitteita. Meillä ei kuitenkaan vielä ole ilmastostrategiaa, emmekä erityisesti huomioi lapsia ilmastotyössämme, esimerkiksi viestimällä siitä aktiivisesti eri lapsiryhmät huomioiden.

Osallisuus

Osallisuuden tulisi toteutua lasten jokapäiväisissä kasvuympäristöissä, ja osallisuuden edistämisen tulisi olla ohjaava toimintaperiaate lasten ja nuorten kanssa työskenteleville. Osallisuus on painopistealue maakunnallisessa opetussuunnitelmassa ja sen myötä Seinäjoella kunta- ja yksikkökohtaisissa opetussuunnitelmissa. Myös haavoittuvassa asemassa olevien lasten osallisuuden toteutuminen tulisi turvata. Seinäjoella osallisuus huomioidaan jokaisen lapsen osalta yksilöllisissä varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmissa. Ohjeistus yksilökohtaisesta opiskeluhoitotyöstä on koordinoitua, mutta siinä ei huomioida osallisuutta riittävästi.

Kaupunkiympäristön suunnittelussa selvitetään ja otetaan jonkin verran huomioon lasten kokemuksia ja näkemyksiä. Seinäjoella on osallistettu lapsia ja nuoria heille tärkeiden julkisten tilojen, kuten leikkipuistojen, kirjastojen ja koulupihojen suunnitteluun, ja prosessin lapsiystävällisyyteen on kiinnitetty huomiota. Kaupungilla on käytössä toimiva palautejärjestelmä, jossa palautteisiin on vastattava. Palautejärjestelmässä ei kuitenkaan ole erityisesti huomioitu lapsia, eikä lapsilta ja nuorilta tule juurikaan palautetta. Kaavoitushankkeissa ja katusuunnittelussa ei ole eri kohderyhmille suunnattua palautteen vastaanottoa.

Seinäjoen Lapsiystävällinen kunta -työlle valitaan kehittämiskohteita näiden indikaattoritulosten sekä lasten ja nuorten näkemysten pohjalta. Toimintasuunnitelma valmistuu kevään 2022 aikana.

